

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/72/2001

PARTIE POLITYCZNE PRZED WYBORAMI - KOGO NIE MOŻE ZABRAKNAĆ W NOWYM PARLAMENCIE, A BEZ KOGO MOŻNA SIĘ OBYĆ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

PARTIE POLITYCZNE PRZED WYBORAMI
- KOGO NIE MOŻE ZABRAKNAĆ W NOWYM PARLAMENCIE,
A BEZ KOGO MOŻNA SIĘ OBYĆ

- ◆ Największą popularnością wśród elektoratów innych niż własny, tzn. inny niż „partie pierwszego wyboru”, cieszy się PO - 15% zwolenników pozostałych ugrupowań wybrałoby tę partię jako drugą. Od kwietnia nieco straciło pod tym względem PSL, na które chciałoby głosować 12% wyborców innych partii. Na UW jako partię drugiego wyboru oddałoby głos 10% sympatyków innych ugrupowań, a 8% na koalicję SLD-UP. Pozostałe partie mają jeszcze mniejsze szanse powiększenia swego stanu posiadania kosztem konkurentów. Wzrósł (o 7 punktów) odsetek wyborców przekonanych, że poza wybranym przez nich ugrupowaniem nie ma innej partii zasługującej na poparcie.
- ◆ Zdaniem większości osób uprawnionych do głosowania, zapytanych o pożądaną skład Sejmu, w nowym parlamencie koniecznie powinni się znaleźć przedstawiciele czterech ugrupowań: koalicji SLD-UP (69%), PSL (67%), PO i KPEiR (po 54%). Mniej badanych opowiada się za obecnością przedstawicieli UW (44%) i niepodzielonej jeszcze AWS (40%). Najmniej osób uznało za niezbędną obecność w parlamencie reprezentantów ChD III RP, PPS, PLD, UPR i „Samoobrony”.
- ◆ Zwolennicy zjednoczonego jeszcze AWS oraz SLD-UP najchętniej wykluczyliby swoich politycznych oponentów z parlamentu, generalnie jednak sympatycy koalicji SLD-UP mają do tego dużo większą skłonność. Wyborcy koalicji SLD-UP w większości sądzą, iż jakość życia politycznego nie ucierpi, jeśli w parlamencie nie będą reprezentowane: ChD III RP (80% wskazań negatywnych), „Samoobrona” (71%), ROP (69%), AWS (67%), UPR (64%) oraz PPS i PLD (po 55%). Z kolei zwolennicy AWS najchętniej widzieliby przyszły parlament bez reprezentantów UPR (65%), „Samoobrony” (60%), PPS (57%) oraz koalicji SLD-UP (54%).

W niniejszym komunikacie przedstawiamy pogłębione analizy postaw wyborczych oparte na badaniu majowym¹, którego podstawowe wyniki już opublikowaliśmy². Sympatie polityczne ankietowanych ujawniane w sondażach wskazują, że po najbliższych wyborach mogą nastąpić poważne zmiany w utrwalonej przez ostatnie lata sytuacji na scenie politycznej. Pojawia się pytanie, jak Polacy wyobrażają sobie skład nowo wybranego parlamentu - jakie siły polityczne powinny być w nim reprezentowane, a przedstawiciele których dla dobra kraju powinni być wyeliminowani. W majowym sondażu zapytaliśmy ankietowanych o to, które z partii i ugrupowań powinny się znaleźć w parlamencie, a bez których - bez straty dla kraju - można by się obyć. Po raz kolejny przedmiotem naszego zainteresowania były także sympatie elektoratów poszczególnych ugrupowań do innych partii działających na naszej scenie. Respondenci oceniali również stopień pewności własnych decyzji wyborczych.

Przypomnijmy, że według naszego ostatniego sondażu wśród potencjalnych uczestników wyborów najwięcej sympatyków ma nadal koalicja wyborcza SLD-UP. Gdyby wybory odbywały się już teraz, głosowałaby na nią prawie połowa wyborców (46%). Deklarowane poparcie dla pozostałych liczących się ugrupowań jest wciąż zdecydowanie niższe: PO - 13%, PSL - 9%, AWS - 7%, UW i ROP po 3% głosujących. Badanie było zrealizowane jeszcze przed wyodrębnieniem się z AWS dwóch komitetów wyborczych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (132) przeprowadzono w dniach 11-14 maja 2001 roku na 1032-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w maju”, maj 2001.

PEWNOŚĆ GŁOSOWANIA

Poprosiliśmy ankietowanych, by na dziesięciopunktowej skali określili, w jakim stopniu są pewni, że w dniu wyborów faktycznie oddadzą głos na ugrupowanie, które popierają obecnie. Na skali tej 1 oznaczało, że respondent w ogóle nie jest pewien, czy będzie na tę partię głosować, a 10 - iż jest w pełni przekonany o udzieleniu poparcia właśnie tej partii.

Podobnie jak przed dwoma miesiącami najbardziej zdecydowanych zwolenników ma koalicja wyborcza SLD-UP. Odpowiedzi jej potencjalnych wyborców nie tylko mieściły się przeciętnie najbliżej punktu wyrażającego całkowitą pewność głosowania, ale były także relatywnie najbardziej zgodne. Nieco mniej pewni swych decyzji wyborczych są obecni zwolennicy AWS, choć w porównaniu z sytuacją z marca br. wyborcy tego ugrupowania nieco umocnili się w postanowieniu poparcia go w głosowaniu. Jeszcze mniej pewni swych decyzji są sympatycy PSL, w przypadku tej partii determinacja jej wyborców w ciągu ostatnich miesięcy nieco zmalała.

Chociaż w porównaniu z sondażem marcowym wśród wyborców PO i UW umocniło się przekonanie, że warto głosować na te ugrupowania, nadal są to elektoraty najmniej pewne swych decyzji wyborczych. Trzeba zaznaczyć, że między marcem a majem UW straciła połowę swoich zwolenników, podczas gdy PO nieznacznie zyskała, dlatego w przypadku UW wzrost determinacji jej wyborców może być pozorny i wynikać przede wszystkim z odstąpienia od poparcia udzielanego UW przez mniej pewnych sympatyków tego ugrupowania.

Tabela 1

Do wyborów pozostało jeszcze kilka miesięcy. W trakcie kampanii wyborczej zdarza się, że ludzie zmieniają swoje zamiary, chęć głosowania na daną partię. W jakim stopniu jest Pan(i) przekonany(a), że w dniu wyborów zagłosuje na tę właśnie partię?		
Elektoraty	Średnie ocen w elektoratach na dziesięciopunktowej skali, na której 1 oznacza, że respondent w ogóle nie jest pewien, czy będzie na tę partię głosować, a 10 - całkowitą pewność, iż będzie głosować na tę partię	
	III 2001	V 2001
SLD+UP	9,01	9,09
AWS*	8,10	8,48
PSL	8,45	7,88
PO	7,58	7,67
UW	6,73	7,22

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Analizując te dane w inny sposób można stwierdzić, że blisko dwie trzecie obecnych wyborców koalicji SLD-UP wyraża całkowite przekonanie, iż w dniu wyborów z pewnością będzie na nią głosować. Wśród sympatyków AWS prawie co druga osoba jest w pełni przekonana o poparciu w wyborach tego ugrupowania. Mniejsze odsetki osób mających całkowitą pewność, że w dniu wyborów będą głosować na wybraną przez siebie partię, odnotowaliśmy wśród wyborców PSL, a także wśród zwolenników PO i UW.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Odsetki respondentów:							
	zupełnie niepewnych co do swej decyzji wyborczej (na skali odpowiedź 1)		raczej niepewnych co do swej decyzji wyborczej (na skali odpowiedzi 2-5)		raczej pewnych, że będą głosowali na tę partię (na skali odpowiedzi 6-9)		całkowicie pewnych, że będą głosowali na tę partię (na skali odpowiedź 10)	
	III	V	III	V	III	V	III	V
SLD+UP	1	1	6	4	26	30	67	65
AWS*	3	0	13	9	39	45	45	46
PSL	0	0	14	18	41	52	45	30
PO	2	1	21	18	43	57	34	25
UW	5	0	33	23	39	51	22	26

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

W porównaniu z wynikami sondażu marcowego obniżyła się wielkość „twardego” elektoratu PSL i PO, jednocześnie w obu przypadkach (nieco silniej w odniesieniu do PO) wyraźnie wzrósł odsetek zwolenników słabiej przekonanych o słuszności swojego wyboru. Także w tym ujęciu widać, że relatywnie największe odsetki niepewnych sympatyków mają UW, PO i PSL. W stosunku do badania marcowego w przypadku PO i UW odsetki respondentów niepewnych deklarowanych decyzji wyborczych nieco się obniżyły, a wśród wyborców PSL tego rodzaju głosów nieznacznie przybyło.

ALTERNATYWY WYBORCZE

W ciągu ostatniego miesiąca sympatie polityczne elektoratów poszczególnych ugrupowań do innych partii funkcjonujących na scenie politycznej zmieniły się tylko w niewielkim stopniu. W maju ugrupowaniem mającym najwięcej szans na uzyskanie dodatkowego poparcia ponownie okazała się PO: 15% zwolenników innych partii wybrałoby ją jako drugą. W porównaniu z kwietniem nieco straciło PSL, na które chciałoby głosować 12% sympatyków innych partii, o 3 punkty mniej niż przed miesiącem. Gdyby była możliwość głosowania na jeszcze jedną partię, na UW oddałoby głos 10% wyborców pozostałych ugrupowań. Co dwunasty głosujący poparłby koalicję SLD-UP. Pozostałe ugrupowania mają mniejsze szanse powiększenia swego stanu posiadania kosztem konkurentów, a ich wyniki w porównaniu z sytuacją sprzed miesiąca uległy tylko niewielkim zmianom. Wzrósł odsetek wyborców przekonanych, że poza wybranym przez nich ugrupowaniem nie ma innej partii zasługującej na poparcie.

Tabela 3

Gdyby mógł (mogła) Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii, to którą partię wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	III 2001 (N=569)	IV 2001 (N=660)	V 2001 (N=545)
	w procentach		
PO	17	14	15
PSL	15	15	12
UW	9	9	10
SLD+UP	8	8	8
KPEiR	6	5	6
AWS*	4	5	3
ROP	3	3	3
„Samoobrona”	2	2	2
PPS	2	2	2
PLD	1	1	2
UPR	2	3	1
ChD III RP	2	3	1
Inna partia	2	1	2
Nie ma takiej partii	17	14	21
Trudno powiedzieć	10	18	11

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Niemal co trzeci zwolennik koalicji SLD-UP uważa, że nie ma na scenie politycznej żadnego innego ugrupowania, które warto byłoby poparcia w wyborach. Wśród najważniejszych partii i koalicji jest to najwyższy wskaźnik bezalternatywności wyboru. Pozostali wyborcy koalicji SLD-UP, gdyby była taka możliwość, głosowaliby jeszcze na PSL (21%), PO (20%) lub UW (10%). Analogicznie zwolennicy PSL najchętniej (33% wskazań) oddaliby swoje głosy na koalicję SLD-UP. Pozostałe ugrupowania mają dla wyborców tej partii dużo mniejsze znaczenie.

Spośród wyborców PO dość znaczna grupa (17%) poparłaby, gdyby była taka możliwość, koalicję SLD-UP. Jednak generalnie wśród zwolenników tej inicjatywy większą sympatią cieszą się ugrupowania o rodowodzie solidarnościowym - jedna czwarta zwolenników PO (26%) głosowałaby na UW, a jedna piąta (20%) na AWS. Podobnie wśród sympatyków AWS największym poparciem cieszą się UW (24%) i PO (25%). Wyjątkowo nieliczni w maju zwolennicy UW podzielili swoje sympatie przede wszystkim między PO (39%) i koalicję SLD-UP (28%).

Tabela 4

Gdyby mógł (mogła) Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii, to którą partię wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?	Potencjalne elektoraty				
	AWS	PO	PSL	SLD+UP	UW
	w procentach				
AWS*	-	20	5	0	6
ChD III RP	9	2	1	0	0
KPEiR	15	3	6	8	0
PO	25	-	5	20	39
PPS	0	0	2	3	0
PSL	4	8	-	21	5
PLD	0	0	9	2	0
ROP	6	4	5	1	0
SLD+UP	0	17	33	-	28
UPR	4	4	2	1	0
UW	24	26	5	10	-
„Samoobrona”	0	0	8	2	0
Inna partia	2	2	2	1	6
Nie ma takiej partii	12	15	18	32	17

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

KTO ZASŁUGUJE NA MIEJSCE W PARLAMENCIE?

Zapytaliśmy ankietowanych, które ugrupowania powinny ich zdaniem być reprezentowane w parlamencie, a które niekoniecznie muszą się w nim znaleźć. Zwróciliśmy przy tym uwagę, by wyborcy podejmując decyzję mieli na uwadze przede wszystkim dobro kraju, a nie tylko swoje aktualne polityczne sympatie.

Jeśli za decydującą uznać opinię ponad połowy uprawnionych do głosowania, to w parlamencie wybranym w jesiennych wyborach powinni się znaleźć przedstawiciele zaledwie czterech ugrupowań: koalicji SLD-UP, PSL, PO oraz KPEiR. Ponad dwie trzecie ankietowanych uznało za niezbędne, by w nowym parlamencie zasiedli przedstawiciele koalicji SLD-UP oraz PSL. Więcej niż co drugi uznaje za konieczne, by znaleźli się w nim reprezentanci PO oraz KPEiR. Za obecnością w parlamencie wszystkich pozostałych ugrupowań opowiedziała się mniej niż połowa ogółu badanych.

Tabela 5

Parlament powinien stanowić reprezentację sił politycznych działających w kraju. Jednocześnie ordynacja wyborcza sprawia, że mogą do niego wejść przedstawiciele tylko niektórych ugrupowań. Mając na uwadze dobro kraju proszę powiedzieć, które z ugrupowań - Pana(i) zdaniem - koniecznie powinny się znaleźć w parlamencie, a które mogłyby w nim w ogóle nie być reprezentowane?			
	Powinna/powinien się znaleźć w nowym parlamencie	Mogłoby jej/jego nie być w nowym parlamencie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy	69	16	15
Polskie Stronnictwo Ludowe	67	16	17
Platforma Obywatelska	54	23	23
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	54	31	16
Unia Wolności	44	37	20
Akcja Wyborcza Solidarność*	40	43	17
Ruch Odbudowy Polski	34	41	25
„Samoobrona”	32	49	19
Unia Polityki Realnej	27	51	23
Polska Partia Socjalistyczna	24	49	27
Partia Ludowo-Demokratyczna	23	45	32
Chrześcijańska Demokracja III RP	23	54	23

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Ponad dwie piąte ankietowanych uznało, że w nowym parlamencie nie może zabraknąć przedstawicieli UW, nieco mniejszy jest odsetek niewidzących w nim miejsca dla UW. Odwrotna sytuacja jest w przypadku AWS - nieco więcej badanych sprzeciwia się obecności przedstawicieli Akcji w nowym parlamencie, niż uważa, że AWS koniecznie powinna być w nim reprezentowana.

Oceny pozostałych ugrupowań wydają się wypadkową ocen ich politycznego znaczenia, dotychczasowych zasług, a także wielkości i popularności wśród wyborców. Najmniej osób uznało za niezbędną obecność w parlamencie przedstawicieli ChD III RP, PPS, PLD, UPR i „Samoobrony”.

Oczywiście wypowiedzi wszystkich ankietowanych mających prawo głosu dają tylko ogólną orientację o popularności poszczególnych ugrupowań, gdyż o składzie parlamentu zdecydują obywatele, którzy z tego prawa głosu skorzystają i wezmą udział w wyborach. Ograniczenie liczby respondentów tylko do tych, którzy deklarują, że na pewno wezmą udział w wyborach, nie przynosi jednak większych zmian.

Tabela 6

Które z ugrupowań - Pana(i) zdaniem - koniecznie powinny się znaleźć w parlamencie, a które mogłyby w nim w ogóle nie być reprezentowane?			
Odpowiedzi ankietowanych deklarujących udział w wyborach (N=621)			
	Powinna/powinien się znaleźć w nowym parlamencie	Mogłoby jej/jego nie być w nowym parlamencie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy	78	15	7
Polskie Stronictwo Ludowe	77	16	8
Platforma Obywatelska	61	27	12
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	58	33	9
Unia Wolności	48	41	10
Akcja Wyborcza Solidarność*	43	48	9
Ruch Odbudowy Polski	36	49	15
„Samoobrona”	33	57	10
Unia Polityki Realnej	31	57	12
Polska Partia Socjalistyczna	30	54	17
Partia Ludowo-Demokratyczna	28	50	22
Chrześcijańska Demokracja III RP	24	62	15

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Również w tym przypadku zdaniem ponad połowy badanych konieczne jest, by do parlamentu weszli przedstawiciele koalicji SLD-UP, PSL, PO oraz KPEiR. W ocenie zdeklarowanych uczestników wyborów nieco lepiej wyglądają szanse UW - prawie połowa potencjalnych wyborców uznaje za niezbędną obecność posłów tego ugrupowania w parlamencie. W ocenie pozostałych partii przeważają głosy krytyczne - także wśród wybierających się do urn więcej jest przeciwników niż zwolenników ich obecności w parlamencie.

Interesująco kształtują się oceny znaczenia poszczególnych ugrupowań z punktu widzenia reprezentatywności parlamentu dokonywane przez wyborców najbardziej liczących się partii.

Jeśli wziąć pod uwagę wyłącznie wskazania pozytywne, to widać wyraźnie różnice dzielące z jednej strony wyborców koalicji SLD-UP oraz PSL, a z drugiej zwolenników PO, AWS i UW. Wyborcy SLD-UP poza popieraną przez siebie koalicją najchętniej widzieliby w parlamencie reprezentantów PSL (92% wskazań pozytywnych). W większości akceptują także, choć już mniej zdecydowanie, posłów KPEiR (62%) oraz PO (55%). Poza tymi ugrupowaniami pewne szanse w oczach wyborców SLD-UP ma także UW, jednak popierana jest tylko przez mniej niż połowę spośród nich (46%).

Tabela 7

Które z ugrupowań - Pana(i) zdaniem - koniecznie powinny się znaleźć w parlamencie, a które mogłyby w nim w ogóle nie być reprezentowane?	Potencjalne elektoraty				
	SLD-UP	PO	PSL	AWS	UW
	odsetki odpowiedzi pozytywnych				
Akcja Wyborcza Solidarność*	29	63	39	100	77
Chrześcijańska Demokracja III RP	12	36	21	58	47
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	62	41	60	55	77
Platforma Obywatelska	55	99	40	84	83
Polska Partia Socjalistyczna	34	24	25	27	40
Polskie Stronnictwo Ludowe	92	73	92	69	70
Partia Ludowo-Demokratyczna	26	22	33	40	46
Ruch Odbudowy Polski	22	46	36	73	48
Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy	98	58	76	42	85
Unia Polityki Realnej	29	43	29	21	48
Unia Wolności	46	66	26	69	100
„Samoobrona”	30	21	55	40	31

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Z punktu widzenia podziałów istniejących na naszej scenie politycznej jeszcze bardziej jednostronny jest wybór zwolenników PSL. Poza własnym ugrupowaniem wiedzieliby oni w ławach sejmowych posłów koalicji SLD-UP (76%), KPEiR (60%) oraz „Samoobrony” (55%). Natomiast z ugrupowań centroprawicy żadne nie zdobyłoby poparcia większości sympatyków PSL.

W odróżnieniu od wyborców SLD-UP oraz PSL sympatycy PO, AWS i UW stawiają na większe zróżnicowanie partii zasiadających w parlamencie.

Wyborcy PO w większości chcieliby, żeby w nowym Sejmie - poza ich macierzystym ugrupowaniem - zasiedli także posłowie PSL (73%), UW (66%), AWS (63%) oraz koalicji SLD-UP (58%). Podobnie zwolennicy UW uważają, że w parlamencie powinny być reprezentowane wszystkie najbardziej liczące się ugrupowania. W większości za słuszne uważają, by poza przedstawicielami ich własnej partii w ławach sejmowych zasiedli reprezentanci: koalicji SLD-UP (85%), PO (83%), AWS i KPEiR (po 77%) oraz PSL (70%). Blisko granicy połowy wskazań były także UPR, ROP (po 48%) i ChD III RP (47%).

Natomiast zwolennicy AWS woleliby, żeby w parlamencie nieco wyraźniej były reprezentowane ugrupowania prawicowe. W większości są za tym, by oprócz AWS w nowym Sejmie znaleźli się posłowie PO (84%), ROP (73%), PSL (69%), UW (69%) oraz ChD III RP (58%) i KPEiR (55%). Wśród wyborców AWS nie znalazła natomiast uznania koalicja SLD-UP (42% wskazań pozytywnych).

Wskazania negatywne pokazują nam przede wszystkim skalę niechęci, z jaką spotykają się poszczególne ugrupowania wśród zwolenników innych partii, choć w pewnym stopniu dotyczą także ich znaczenia na scenie politycznej.

Wyborcy koalicji SLD-UP w większości sądzą, iż jakość życia politycznego nie ucierpi, jeśli w parlamencie nie będą reprezentowane: ChD III RP (80% wskazań negatywnych), „Samoobrona” (71%), ROP (69%), AWS (67%), UPR (64%) oraz PPS i PLD (po 55%). Z kolei wyborcy PSL uważają, że lepiej byłoby, gdyby do parlamentu nie weszły UW (59%), UPR (57%) oraz ChD III RP (55%).

Wyborcy PO nie widzą potrzeby wchodzenia do parlamentu posłów PPS i „Samoobrony” (po 66%), PLD (61%), KPEiR (55%), a także UPR (50%). Sympatycy UW w większości podważają zasadność udziału wśród posłów i senatorów przedstawicieli „Samoobrony” (70%), PPS (58%), ChD III RP (53%) oraz UPR (52%). Zwolennicy AWS najchętniej widzieliby przyszły parlament bez reprezentantów UPR (65%), „Samoobrony” (60%), PPS (57%) oraz koalicji SLD-UP (54%).

Tabela 8

Które z ugrupowań - Pana(i) zdaniem - koniecznie powinny się znaleźć w parlamencie, a które mogłyby w nim w ogóle nie być reprezentowane?	Potencjalne elektoraty				
	SLD-UP	PO	PSL	AWS	UW
	odsetki odpowiedzi negatywnych				
Akcja Wyborcza Solidarność*	67	31	43	0	24
Chrześcijańska Demokracja III RP	80	27	55	27	53
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	32	55	20	45	23
Platforma Obywatelska	35	1	36	13	17
Polska Partia Socjalistyczna	55	66	47	57	58
Polskie Stronnictwo Ludowe	16	23	1	31	30
Partia Ludowo-Demokratyczna	55	61	40	48	47
Ruch Odbudowy Polski	69	42	36	19	46
Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy	0	39	14	54	15
Unia Polityki Realnej	64	50	57	65	52
Unia Wolności	46	32	59	27	0
„Samoobrona”	71	66	25	60	70

* Badanie zrealizowano przed utworzeniem dwóch komitetów wyborczych: AWSP i PiS.

Jak zatem widać, zwolennicy obu ugrupowań wyznaczających do tej pory najbardziej wyrazistą oś podziałów na naszej scenie politycznej: AWS oraz SLD-UP, najchętniej wykluczyliby się wzajemnie z parlamentu. Obecność AWS jako konieczną dla reprezentatywności parlamentu i dobra kraju akceptuje tylko 29% sympatyków koalicji SLD-UP, większość zaś (67%) jest jej zdecydowanie przeciwna. Wyborcy AWS z nieco większym zrozumieniem traktują swego politycznego oponenta, choć nie na tyle, by w większości uznać jego istnienie w parlamencie za konieczne - 42% opowiada się za obecnością w parlamencie przedstawicieli koalicji SLD-UP, a 54% uważa, że wcale nie są niezbędni.

Tego rodzaju asymetria ocen dotyczy większości ugrupowań centroprawicowych - zwolennicy partii lewicowych (w tym szczególnie koalicji SLD-UP) mają dużo większą skłonność do wykluczania swoich politycznych oponentów z parlamentu niż odwrotnie. Wśród wyborców koalicji SLD-UP średnio 65% odrzuca obecność w parlamencie partii centroprawicowych (AWS, ChD III RP, ROP, UPR, UW). Aż 16% ogółu wyborców (czyli ponad jedna trzecia obecnych sympatyków koalicji SLD-UP) uznając za konieczną obecność w nowym parlamencie posłów reprezentujących SLD i PSL jednocześnie nie widzi tam miejsca dla przedstawicieli AWS. Z tego ponad połowa (10% ogółu głosujących) uznaje za niezbędną obecność SLD i PSL, a jednocześnie nie widzi miejsca dla żadnego z najbardziej liczących się ugrupowań centrowych i prawicowych (AWS, UW i PO).

Z rozstrzygnięć ankietowanych, będących raczej wyrazem sympatii lub antypatii politycznych niż doceniania znaczenia politycznego poszczególnych ugrupowań, można wnioskować, że tylko pewien ich odsetek w istocie ceni w polityce pluralizm i demokratyczne ścieranie się przeciwstawnych opinii. Spora część respondentów wolałaby, żeby parlament był zdominowany przez przedstawicieli tylko jednej strony sceny politycznej i mówił jednym głosem. Trochę niepokojące jest to, że wizja asymetrycznego rozkładu sił w parlamencie tak wyraźnie przeważa wśród zwolenników partii cieszących się obecnie największym poparciem wyborców - koalicji SLD-UP. Wydaje się, że zwolennicy ugrupowań centroprawicowych w większym stopniu uznają wartość pluralizmu i doceniają znaczenie szerokiej reprezentatywności parlamentu.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. W jakim stopniu jest Pan(i) przekonany(a), że w dniu wyborów zagłosuje Pan(i) na tę własną partię? Odsetki respondentów: 1 - zupełnie niepewnych co do swej decyzji wyborczej (na skali odpowiedź 1); 2 - raczej niepewnych co do swej decyzji wyborczej (na skali odpowiedź 2-5); 3 - raczej pewnych, że będą głosowali na tę partię (na skali odpowiedź 6-9); 4 - całkowicie pewnych, że będą głosowali na tę partię (na skali odpowiedź 10)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	11	38	50	1	545
Płeć						
Meżczyźni	1	9	36	52	1	293
Kobiety	0	12	40	47	1	252
Wiek						
18-24 lat	0	17	63	21	0	62
25-34	0	9	33	57	0	90
35-44	0	8	45	46	1	119
45-54	2	14	32	51	0	121
55-64	0	8	28	62	2	71
65 lat i więcej	1	8	32	58	1	82
Miejsce zamieszkania						
Wies.	0	15	47	38	0	176
Miasto do 20 tys.	0	9	45	46	1	60
20-100 tys.	0	14	32	51	1	113
101-500 tys.	1	6	32	59	1	128
501 tys. i więcej mieszk.	3	5	30	62	1	68
Wykształcenie						
Podstawowe	1	7	38	54	1	97
Zasadnicze zawodowe	0	12	38	50	0	156
Średnie	0	13	39	47	1	214
Wyższe	4	7	36	52	2	77
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	5	6	39	48	1	54
Prac.umysł.hiż.szczebla	0	15	45	40	0	61
Pracownicy fiz.- umysł.	0	11	29	60	0	41
Robotnicy wykwalifikowani	0	14	32	54	0	45
Robotnicy niewykwalifik.	0	14	37	50	0	22
Rolnicy	0	19	43	36	2	27
Pracujący na własny rach.	0	26	39	35	0	23
Bierni zawodowo						
Rencisci	1	15	26	58	0	47
Emeryci	0	6	33	59	2	114
Uczniowie i studenci	0	8	75	18	0	38
Bezrobotni	0	0	41	59	0	61
Gospodynie domowe i inni	0	31	5	64	0	12
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	14	33	53	1	107
społce właścicieli						
prywatnych i państwa	3	8	34	52	3	56
sekt. pryw. poza rolnict.	1	12	44	43	0	99
prywatnym gośp. rolnym	0	13	50	35	1	40
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	0	17	29	53	1	60
276-399	0	8	51	38	3	59
400-549	0	16	32	52	0	113
550-799	0	10	34	55	0	88
Powyżej 799 zł	2	7	34	57	0	113
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	11	37	51	1	208
Średnie	1	12	35	52	0	214
Dobre	1	9	45	44	1	124
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	19	30	50	1	38
Raz w tygodniu	0	11	42	46	1	267
1-2 razy w miesiącu	2	13	46	39	0	85
Kilka razy w roku	1	7	36	56	0	96
W ogóle nie uczestniczy	3	4	17	76	1	58
Poglądy polityczne						
Lewica	1	9	30	60	0	253
Centrum	1	12	48	39	1	121
Prawica	0	10	45	44	1	126
Trudno powiedzieć	0	21	38	38	3	43

Tabela 2. Parlament powinien stanowić reprezentację sił politycznych działających w kraju. Jednocześnie ordynacja wyborcza sprawia, że mogą do niego wejść przedstawiciele tylko niektórych ugrupowań. Mając na uwadze dobro kraju proszę powiedzieć, które z ugrupowań, Pana(i) zdaniem, koniecznie powinny się znaleźć w nowym parlamencie, a które mogłoby w nim w ogóle nie być reprezentowane?

Akcja Wyborcza "Solidarność"

	(%)			
	Powinna się znaleźć w nowym parlamencie	Mogłoby jej nie być w nowym parlamencie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	43	17	1027
Płeć				
Mężczyźni	44	45	12	489
Kobiety	36	42	22	538
Wiek				
18-24 lat	39	38	23	147
25-34	43	45	11	182
35-44	46	43	11	207
45-54	34	50	16	200
55-64	31	54	15	113
65 lat i więcej	41	31	28	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	45	19	380
Miasto do 20 tys.	43	45	13	116
20-100 tys.	42	39	19	197
101-500 tys.	38	47	14	214
501 tys. i więcej mieszk.	47	37	17	120
Wykształcenie				
Podstawowe	33	37	31	269
Zasadnicze zawodowe	39	47	14	291
Średnie	43	45	12	368
Wyższe	50	43	6	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	48	45	7	73
Prac.umysł.niż.szczebła	52	38	10	95
Pracownicy fiz.-umysł.	27	54	18	98
Robotnicy wykwalifikowani	47	42	11	76
Robotnicy niewykwalifik.	29	54	17	38
Rolnicy	36	47	17	51
Pracujący na własny rach.	65	29	6	38
Bierni zawodowo				
Renciści	35	41	23	103
Emeryci	40	39	20	202
Uczniowie i studenci	40	42	18	72
Bezrobotni	32	52	16	132
Gospodynie domowe i inni	33	29	38	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	44	43	13	169
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	41	9	97
sekt. pryw. poza rolnict.	42	46	12	178
prywatnym gosp. rolnym	34	50	17	77
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	35	46	20	136
276-399	39	45	17	123
400-549	41	42	17	206
550-799	41	43	16	148
Powyżej 799 zł	40	48	12	170
Ocena własnych war. mater.				
Złe	34	45	21	407
Średnie	40	42	17	414
Dobre	49	42	8	205
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	49	23	29	78
Raz w tygodniu	45	41	14	510
1-2 razy w miesiącu	37	45	18	158
Kilka razy w roku	25	56	19	171
W ogóle nie uczestniczy	34	49	16	106
Poglądy polityczne				
Lewica	29	63	8	327
Centrum	43	43	14	277
Prawica	65	29	7	201
Trudno powiedzieć	28	30	42	218

Tabela 3. Parlament powinien stanowić reprezentację sił politycznych działających w kraju. Jednocześnie ordynacja wyborcza sprawia, że mogą do niego wejść przedstawiciele tylko niektórych ugrupowań. Mając na uwadze dobro kraju proszę powiedzieć, które z ugrupowań, Pana(i) zdaniem, koniecznie powinny się znaleźć w nowym parlamencie, a które mogłoby w nim w ogóle nie być reprezentowane?

Sojusz Lewicy Demokratycznej wraz z Unią Pracy

	(%)			
	Powinna się znaleźć w nowym parlamencie	Mogłoby jej nie być w nowym parlamencie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	69	16	15	1027
Płeć				
Mężczyźni	72	17	11	489
Kobiety	66	14	20	538
Wiek				
18-24 lat	68	15	17	147
25-34	70	16	14	182
35-44	75	15	9	207
45-54	73	14	13	200
55-64	69	19	11	113
65 lat i więcej	55	17	28	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	17	18	380
Miasto do 20 tys.	77	12	10	116
20-100 tys.	73	11	16	197
101-500 tys.	71	11	18	214
501 tys. i więcej mieszk.	61	24	15	120
Wykształcenie				
Podstawowe	61	14	26	269
Zasadnicze zawodowe	69	17	14	291
Średnie	70	18	12	368
Wyższe	85	9	6	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	88	6	6	73
Prac. umysł. niż. szczebla	70	22	8	95
Pracownicy fiz.- umysł.	67	18	15	98
Robotnicy wykwalifikowani	75	13	12	76
Robotnicy niewykwalifik.	70	19	10	38
Rolnicy	76	6	18	51
Pracujący na własny rach.	69	24	7	38
Bierni zawodowo				
Renciści	55	20	25	103
Emeryci	66	16	18	202
Uczniowie i studenci	64	19	17	72
Bezrobotni	72	15	13	132
Gospodynie domowe i inni	59	8	33	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	75	11	14	169
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	69	21	10	97
sekt. prYW. poza rolnict.	74	20	6	178
prywatnym gosp. rolnym	73	11	16	77
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	72	9	19	136
276-399	62	26	12	123
400-549	67	18	15	206
550-799	73	11	17	148
Powyżej 799 zł	78	14	9	170
Ocena własnych war. mater.				
Złe	68	14	19	407
Średnie	68	16	16	414
Dobre	73	20	8	205
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	43	27	30	78
Raz w tygodniu	68	17	15	510
1-2 razy w miesiącu	78	11	11	158
Kilka razy w roku	72	13	14	171
W ogóle nie uczestniczy	70	14	17	106
Poglądy polityczne				
Lewica	93	2	4	327
Centrum	72	13	15	277
Prawica	47	44	9	201
Trudno powiedzieć	47	14	39	218